

Robert Seethaler
Een heel leven

2015
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Op een februariochtend in 1933 tilde Andreas Egger de stervende geitenhoeder Johannes Kalischka, die door de mensen in het dal altijd Geitenhannes werd genoemd, van zijn doorweekte en zurig ruikende stro-matras om hem over het drie kilometer lange en met een dikke sneeuwlaag bedekte bergpad naar het dorp beneden te brengen.

Gedreven door een eigenaardig voorgevoel had hij Geitenhannes in zijn hut opgezocht en hem in elkaar gerold gevonden onder een berg oude geitenvellen achter de kachel, die allang uit was. Vermagerd tot op het bot en bleek als een spook staaarde hij hem aan vanuit het duister en Egger wist dat de dood zich al achter zijn voorhoofd verschool. Hij nam hem als een kind in zijn armen en zette hem voorzichtig in het met droog mos beklede houten rek waarmee Geitenhannes zijn leven lang brandhout en gewonde geiten op zijn rug over de berghellingen had gesjouwd. Hij wikkelde een geiten-touw om zijn middel, bond het vast aan het frame en trok de knopen zo strak aan dat het hout kraakte. Toen hij hem vroeg of hij pijn had, schudde Geitenhannes zijn hoofd en vertrok zijn mond tot een grijns, maar Egger wist dat hij loog.

De eerste weken van het jaar waren ongewoon warm geweest. In de dalen was de sneeuw gesmolten en in

het dorp was overal druppend en klaterend smeltwater te horen. Maar sinds een paar dagen was het ijskoud en viel de sneeuw dicht en onophoudelijk uit de hemel zodat ze in haar zachte alomtegenwoordigheid het landschap leek op te slokken en al het leven en elk geluid leek te verstikken. De eerste paar honderd meter zei Egger niets tegen de beverige man op zijn rug. Hij had al zijn aandacht nodig voor de weg die in steile haarspeldbochten voor hem bergafwaarts kronkelde en waarvan hij in de sneeuwjacht niet veel meer dan een vermoeden had. Zo nu en dan voelde hij dat Geitenhannes bewoog. 'En nou niet opeens doodgaan,' zei hij hardop bij zichzelf zonder antwoord te verwachten. Maar nadat hij bijna een halfuur had gelopen met in zijn oren alleen maar zijn eigen hijgende ademhaling, kwam er antwoord van achteren: 'Doodgaan zou zo slecht niet zijn.'

'Als je het maar niet op mijn rug doet!' zei Egger en hij bleef staan om de leren riemen op zijn schouders recht te trekken. Even stond hij te luisteren naar de geluidloos vallende sneeuw. De stilte was volkomen. Het was het zwijgen van de bergen dat hij zo goed kende en dat zijn hart toch nog steeds met angst kon vervullen. 'Als je het maar laat,' herhaalde hij en hij liep door. Na elke scherpe bocht leek de sneeuw nog dichter te vallen, onafgebroken, zacht en zonder enig geluid. Achter hem bewoog Geitenhannes steeds minder, tot hij ten slotte

geen vin meer verroerde en Egger al met het ergste rekening hield.

‘Ben je dood?’ vroeg hij.

Verrassend duidelijk kwam het antwoord: ‘Nee, vervloekte hinkepoot!’

‘Het was maar een vraag. Tot het dorp moet je het zien vol te houden. Daarna doe je maar wat je uitkomt.’

‘En als ik het niet tot het dorp wil volhouden?’

‘Je zult wel moeten!’ zei Egger. Hij vond nu dat ze genoeg hadden gepraat en het volgende halfuur legden ze zwijgend af. Hemelsbreed bijna driehonderd meter boven het dorp, ter hoogte van de Geierkante, waar de eerste kruipdennen als gebochelde dwergen onder de sneeuw wegdoken, raakte Egger van de weg af, struikelde, kwam op zijn zitvlak terecht en gleed zo’n twintig meter van de helling af voor hij door een manshoge zwerfsteen werd opgevangen. In de luwte van de rots was het windstil en de sneeuw leek hier nog trager, nog zachter te vallen. Egger zat op zijn achterste en leunde voorzichtig tegen het rek. In zijn linker knie voelde hij een stekende pijn, maar die was uit te houden en zijn been was niet gebroken. Geitenhannes verroerde zich een tijdje niet, maar toen begon hij opeens te hoesten en ten slotte te praten, met schorre stem en zo zacht dat hij nauwelijks te verstaan was.

‘Waar wil je liggen, Andreas Egger?’

‘Hè?’

‘In welke aarde wil je begraven worden?’

‘Weet ik niet,’ zei Egger. Over die vraag had hij nog nooit nagedacht en eigenlijk was het naar zijn idee ook niet de moeite waard tijd en gedachten aan dat soort dingen te verdoen. ‘De aarde is de aarde en het is om het even waar je ligt.’

‘Misschien is dat om het even, zoals alles aan het eind om het even is,’ hoorde hij Geitenhannes fluisteren. ‘Maar er is een kou. Een koude die je botten verteert. En je ziel.’

‘Je ziel ook?’ vroeg Egger, terwijl er opeens een hui-
vering over zijn ruggengraat liep.

‘Vooral je ziel!’ antwoordde Geitenhannes. Hij had zijn hoofd nu zo ver mogelijk boven de rand van het rek uitgestoken en staarde naar de muur van mist en vallende sneeuw. ‘Je ziel en je botten en je geest en alles waar je je hele leven lang aan verknocht was en in hebt geloofd. De eeuwige kou verteert alles. Zo staat het geschreven, want zo is het me verteld. De dood baart nieuw leven, zeggen de mensen. Maar de mensen zijn nog stommer dan de stomste geit. Ik zeg: de dood baart helemaal niets! De dood is de Koude Vrouw.’

‘De... wat?’

‘De Koude Vrouw,’ zei Geitenhannes nog eens. ‘Ze loopt over de berg en sluipt door het dal. Ze komt wanneer ze wil en haalt wat ze nodig heeft. Ze heeft geen

gezicht en geen stem. De Koude Vrouw komt en neemt en gaat. Dat is alles. In het voorbijgaan grijpt ze je en neemt je mee en stopt je ergens in een gat. En in het laatste stuk hemel dat je ziet voordat ze het gat voor- goed dichtgooien, komt ze nog eens kijken en haar adem strijkt langs je gezicht. En alles wat je dan nog rest, is duisternis. En kou.'

Egger keek omhoog naar de besneeuwde hemel en was een moment bang dat er iets zou komen kijken en langs zijn gezicht strijken. 'Jezus,' siste hij tussen zijn tanden door. 'Dat is niet best.'

'Nee, niet best,' zei Geitenhannes en zijn stem klonk hees van angst. De mannen verroerden zich niet meer. Boven de stilte hing nu het zachte zingen van de wind die over de rotskam streek en dunne vlaagjes stuif- sneeuw voor zich uit joeg. Opeens voelde Egger iets bewegen en de volgende seconde viel hij om en lag op zijn rug in de sneeuw. Op de een of andere manier had Geitenhannes het voor elkaar gekregen de knopen los te maken en bliksemsnel uit het rek te klimmen. In zijn vodden stond hij daar nu, mager en een beetje wankel in de wind. Egger huiverde opnieuw. 'Je kruipt er met- een weer in,' zei hij. 'Je wordt nog ziek zo.'

Geitenhannes stond daar met zijn hoofd naar voren gestrekt. Even leek hij nog te luisteren naar Eggers door de sneeuw opgeslokte woorden. Toen draaide hij zich om en begon met grote sprongen de berg op

te rennen. Egger krabbelde overeind, gleed uit, viel vloekend weer op zijn rug, duwde zich met beide handen op van de grond en stond weer. ‘Kom terug!’ riep hij naar de met verbazingwekkende snelheid wegspringende geitenhoeder. Maar Geitenhannes luisterde niet meer. Egger schoof de riemen van zijn schouders, liet het houten rek vallen en rende hem achterna. Maar al na een paar meter moest hij hijgend blijven staan, de helling was hier te steil en bij elke pas zonk hij tot aan zijn heupen weg in de sneeuw. De magere gedaante voor hem werd snel kleiner, tot ze ten slotte oploste in het ondoordringbare wit van de jachtsneeuw. Egger zette zijn handen als een trechter aan zijn mond en schreeuwde luidkeels: ‘Blijf staan, ezel! Aan de dood is nog nooit iemand ontsnapt!’ Maar het was vergeefs, Geitenhannes was verdwenen.

Andreas Egger liep de laatste paar honderd meter naar het dorp en wilde zijn diepgeschokte ziel in café Zum goldenen Gamser verwarmen met een portie vette beignets en een glas eigengestookte kruidenbitter. Hij koos een plaatsje vlak naast de oude tegelkachel, legde zijn handen op tafel en voelde hoe het warme bloed langzaam terugkeerde in zijn vingers. Het kacheldeurtje stond open, daarbinnen knetterde het vuur. Heel even dacht hij in de vlammen het gezicht van de geitenhoeder te zien, dat roerloos naar hem staarde. Snel

deed hij de kachelmond dicht en sloeg zijn borrel met dichtgeknepen ogen achterover. Toen hij zijn ogen weer opendeed, stond er een jonge vrouw voor hem. Ze stond daar gewoon, haar handen in haar zij, en keek hem aan. Ze had kort, vlasblond haar en een roze glans op haar huid van de warmte van de kachel. Ze deed Egger denken aan de pasgeboren biggetjes die hij als kind weleens uit het stro had opgetild om zijn gezicht in hun naar aarde, melk en varkensmest rui-kende buikjes te drukken. Hij keek naar zijn handen. Opeens vond hij ze er raar uitzien, zoals ze daar nutteloos, dom en zwaar op tafel lagen.

‘Nog eentje?’ vroeg de jonge vrouw en Egger knikte. Ze bracht een nieuw glas en toen ze vooroverboog om het op tafel te zetten, raakte ze met een plooi van haar bloes zijn bovenarm aan. Hij voelde het nauwelijks, maar het liet een zachte pijn achter, die elke seconde dieper in zijn vlees scheen te dringen. Hij keek haar aan, ze glimlachte.

Zijn leven lang dacht Andreas Egger altijd weer terug aan dat moment, aan haar lachje op die middag naast de zacht knetterende kachel in het café.

Toen hij later weer naar buiten ging, was het al opgehouden met sneeuwen. Het was koud en de lucht was helder. Flarden mist kropen tegen de bergen op, terwijl de toppen al schitterden in het zonlicht. Egger liet

het dorp achter zich en liep met stevige passen door de diepe sneeuw naar huis. Op de bergbeek, een paar meter voorbij het oude houten bruggetje, waren een paar kinderen aan het ravotten. Ze hadden hun schooltassen in de sneeuw gegooid en klauterden rond in de beekbedding. Sommigen gleden op hun achterste over het bevroren water naar beneden, terwijl anderen op handen en voeten over het ijs kropen en naar het zachte klokken onder het ijs luisterden. Toen ze Egger zagen, klitten ze samen en begonnen te roepen: 'Manke! Manke!' Hun stemmen klonken hoog en helder in de glazen lucht, als de kreten van de jonge steenadelaars, die op grote hoogte boven het dal cirkelden en de neergestorte gemzen uit de ravijnen visten of de geiten uit het weiland. 'Manke! Mankepoot!' Egger zette het houten rek neer, brak een vuistdik stuk ijs van de overhangende beekoevers, haalde uit en slingerde het hun kant op. Hij mikte veel te hoog en het brok ijs vloog ver over de hoofden van de kinderen heen. Op het hoogste punt van zijn baan zag het er even naar uit dat het daar als een klein in het zonlicht opflitsend hemellichaam gewoon zou blijven hangen. Toen stortte het neer en verdween geluidloos in de schaduw van de in de sneeuw verzonken sparren.

Drie maanden later zat Egger op precies die plek op een boomstronk en zag hoe de ingang van het dal werd verduisterd door een gelige stofwolk, waaruit zich onmiddellijk daarna de uit tweehonderdzestig arbeiders, twaalf machinisten, vier ingenieurs, zeven Italiaanse kokkinnen plus een kleiner aantal niet nader aan te duiden hulpkrachten bestaande bouwploeg van de firma Bittermann & Zonen losmaakte en op het dorp afkwam. Van veraf zag de drom eruit als een enorme kudde vee en alleen met samengeknepen ogen was er hier of daar een opgestoken arm of een pikhouweel op een schouder te ontwaren. Deze groep was nog maar de voorhoede van een colonne zware vrachtwagens en paard-en-wagens, die met machines, gereedschap, stalen dwarsbalken, cement en andere bouwmaterialen waren beladen en stapvoets over de onverharde weg voortgingen. Het was de eerste keer dat in het dal het doffe geknetter van dieselmotoren weerklonk. De bewoners stonden zwijgend aan de kant van de weg, tot de oude stalknecht Joseph Malitzer opeens zijn vilthoed van zijn hoofd rukte en die met een juichkreet de lucht in gooide. Toen begonnen ook de anderen te juichen, te joelen en te schreeuwen. Al weken had men gewacht op het begin van de lente en dus op de aankomst van de bouwploeg. Er zou een kabelbaan worden aangelegd. Een op elektrische gelijkstroom werkende luchtkabelbaan met lichtblauwe houten wagons waarin de